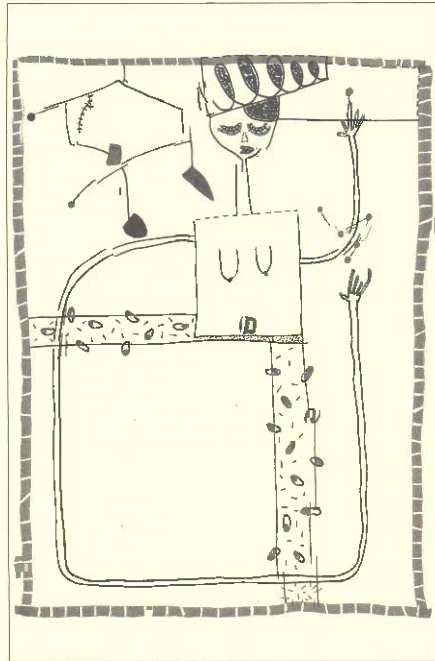

Entre poètiques

En una de les presentacions de l'antologia *LGBTQ Amors sense casa*, a cura de Sebastià Portell, Mireia Calafell va negar, inicialment, el que l'antòleg reivindicava respecte als propis criteris de selecció. Portell explicava que la decisió de les incorporacions es basava estrictament en l'anàlisi textual, i no pas en les preferències sexuals dels autors. (Sí, és la qüestió antipàtica de vida i/o obra que una certa crítica retro vol resoldre amb una lectura ràpida de Roland Barthes, feta sense enginy i sense ironia, i com si no hagués passat mig segle d'aquelles reflexions.) I tanmateix, Calafell contestava que, en la seva escriptura, el gènere del «tu» no és explicat. Si aquesta resposta ens deixava, de bell nou, dubtosos pel que feia a la inclusió dels autors dins el volum, la mateixa consideració reforçava, paradoxalment, la tria de Portell: l'única raó per excloure'ls hauria estat el retorn a la distinció paleolítica normalitat vs. anormalitat, o bé —per dir-ho de manera més elegant— a un essencialisme que ja pertany a la paperera de la història.

L'anècdota em serveix per assenyalar un primer aspecte dins la producció de Mireia Calafell: la creació d'un *alter ego* —subjecte estimat i refractari?, objecte perdut?, projecció narcisista del jo?...— amb el qual la poeta manté un diàleg, sovint centrat en el tema de l'abandonament. Ara bé, les formes d'aquesta conversa sense interlocutor/a varien amb el temps. El model de *poésie philosophique* domina *Poètiques del cos*, el llibre en què esclata, dins el panorama català, una veu del tot inusual que, amb llenguatge acadèmic, barreja elements escampats de la (post)modernitat: «Organismes cibernetics que no reconeixen / el jardí de l'edèn darrere els gratacels / de la ironia, la mort, la perversitat del cos / que excedeix sempre els seus límits». Li donem un fons musical? Proposo «In-A-Gadda-Da-Vida» i «Rhapsody in Blue». Si bé el volum és dividit temàticament, i la segona secció s'adequa al to d'un dietari, el compàs el marquen uns peus mètrics

on predomina, abans, el iambe: «Absurd esforç confús escrit amb sang, / caduc intent pedant d'olor de roses»; i després, l'anapest: «La pell, els teus dits, un contorn. / Perdre's en el cim del teu cos.»

Costures ja és programàticament tripartit: «Escola de nenes» sembla acomboiar-se en una retrospectiva sobre els temps (no) feliços de la infància, mentre que les altres dues unitats ja tenen un *color* declamatori, una mica gnòmic una mica epidíctic, que pressuposa un gir estilístic i que, a la vegada, deixa aflorar un canvi més profund. Però entrem-hi a poc a poc. El 2006, Calafell va publicar a la revista *Lectora* un poema que no ha recollit en volum, amb el títol «Poètica», descripció d'una lluita amorosa amb l'escriptura, equivalent líric del que *Spanking the Maid*, de Robert Coover, vol representar en el sadomasoquisme prosaic. Mirem-ne uns versos: «pàgina en blanc d'alè desvergonyit / que vulnera cadències i traça l'atzar, / o vers ultratjat a l'encavalcament / que fa del desig de la dona que soc / tot i no res: la solitud d'una venjança». Ara bé, el darrer volum, *Tantes mudes*, s'obre amb

una altra «Poètica» que acaba amb un díptic: «Menjar el que no diu cap paraula / i així, amb la boca plena, escriure.» El motiu del menjar, ens diu l'epígraf, procedeix de Clarice Lispector, però, afegim nosaltres, és constant dins la producció de Calafell, que ja a la seva òpera prima exaltava la idea plàstica d'esdevenir «un sol, un "devorar-se" amb tanta llum» —imatge que continua amb la voluntat de «menjar-se els llavis / quan la boca és un pou». Però ara alguna cosa ha canviat: a la «Poètica» de *Tantes mudes* no hi ha relació subjecte/objecte perquè cap dels dos no és anomenat; tota la composició és (no) conjugada a l'infiní del verb, i projectada més ençà de l'existència fenomènica. I meravellósament, l'autora no cau en la trampa de la metaescriptura. Com és possible? Primer de tot, perquè sap reflexionar amb un deix mofeta sobre la llengua. (Per això és greu que els gramàtics del Diccionari hagin negligit un dels poemes més recitats a terres catalanes en els darrers anys, «Diacrític», que juga amb l'oposició gràfica entre *dóna* i *dona*.) (Hi ha un principi, sagrat en altres països, que es diu «llengua d'autor», però aquí compta més el dogma de l'arbitrarietat epigònica, i tenia raó David Fernández quan tuitava: «Prefereixo Mireia Calafell que IEC.») Segon, per la capacitat de la poeta de crear un mapa ideològic en expansió constant. I tercer, perquè hi ha una mutació que batega sota els seus versos: abans l'he anunciada, però ara cal identificar-la. El jo que prenien les regnes del discurs ha anat diluint-se en la pluralitat per fer-se veu col·lectiva i de poble. *Tantes mudes* és un títol polisemàntic, però no pas ambigu, i la «Poètica» que l'inicia ha fagocitat l'egotisme mentre la resta dels poemes del volum han assumit, com qui no vol la cosa, tota una tradició. De tot això, en sortirà un cant coral o una nova forma d'objectivisme? O hem d'esperar un altre viratge dins el pensament poètic de Mireia Calafell?